

МІСТЕЧКО БІЛГОРОД ТА СЕЛО БІЛІВ¹ У XVI ст. У КОНТЕКСТІ МАЙНОВИХ СПРАВ КНЯЗІВ ЧОРТОРИЙСЬКИХ

М. В. Федоришин

КЗ “Культурно-археологічний центр “Пересопниця”

© Федоришин М. В., 2016

Здійснено джерелознавчий аналіз опублікованих у книзі “Князі Чорторійські: документи і матеріали XVI–XVII ст.” документів під № 1, 4, 6–9, 11. Виявлено територіальні межі містечка Білгорода та села Білева, належності їх до замків та обсяг їхньої власності. Матеріали щодо локалізації цих двох поселень публікуються вперше. Дослідник вважав містечко Білгород та село Білів одним поселенням. На думку автора, сьогодні вони мають величезний інтерес місцевої громади, яку цікавить подальша музефікація історичного городища з метою залучення туристів. Стаття розрахована для вчителів історії, краєзнавців, наукових працівників музеїв, працівників органів охорони культурної спадщини, органів самоврядування Зорянської громади Рівненської області.

Ключові слова: Волинь, князь Чорторійський, князь Пронський, замок Білгород, замок Жуків, село Білів, культурна спадщина, громада.

The article addresses the problem of identifying the historical town of Belgorod settlements and villages Bileva the first half of the sixteenth century. The study was conducted on the basis of source analysis of documents published in the book “Princes Czartoryski family, documents and materials XVI–XVII century”. Documents under number 1, 4, 6–9, 11 number. For the first time proved that modern Bilevi settlement in the village at the time of the early modern time was Biloroda castle town in the early sixteenth century. But from the second half of the sixteenth century. – Bileva castle town.

Today Bilevi settlement of the status of cultural heritage monument of national importance.

Modern social needs lead to a cultural change in the use of cultural heritage of national importance. On this basis, local communities have to develop tourism. Muzefikatsiyu is the question of the settlement.

On the basis of modern scientific understanding of the role of the use of historical monuments in the current social and cultural conditions, it is necessary to carefully examine the history of the settlements. The article revealed the localization of the castle, town, village Bileva. Also, the documents can learn about farming towns and villages of Belgorod Bileva names and owners.

This study will form the right approach to further muzefikatsiyu settlement. The vision of the museum as a social and cultural institution in modern terms is complemented by an understanding of its active role in the social and cultural development of society. Kulturolohichnii museum activities can be a tool for a better understanding of today’s world and meet the needs of people today.

Key words: the Great principality of Lithuania, Volhynia, Prince Chertoryyskyy Prince Pronskiy, Belgorod castle, castle Zhukov town.

Постановка проблеми. Значущість історичних, знань залежить від ступеня розробленості джерельної бази історичної науки, що, своєю чергою, передбачає запровадження в науковий обіг нововиявлених, передусім писемних джерел. Вивчення історії наших українських князівських родів, локалізація давніх поселень XVI ст., часу національно-культурного Відродження, ніколи не втрачало своєї актуальності. Своєрідний кумулятивний ефект мають серійні публікації комплексних пам’яток писемності, до яких належить збережене документальне зібрання під назвою “Західньо-руські акти”. Аналіз документів цього зібрання має безперечну практичну і наукову актуальність у вивченні історії поселень Пересоп-

ницького посткнязівства: Жуківської та Клеванської волостей ранньомодерного часу, зокрема, у нашому контексті – містечка Білгорода і села Білева. Проблема в тому, що село Білів вважали одним поселенням. Але, із документів, які розглядаємо у цій статті, це поселення розділене на два: містечко Білгород і село Білів.

Метою публікації є локалізація двох поселень, містечка Білгорода і села Білева, їхнього майнового комплексу (ставів, гребель, млинів, доріг) у середині XVI ст., історія формування родинних маєткових комплексів на Волині, зокрема, у Клеванській та Жуківській волостях через детальний аналіз та вивчення восьми документів князівської родини Чорторійських із зібрання “Західньо-руські акти”.

Результати дослідження. У статті досліджено комплекс з восьми документів князівської родини

¹ Білів – нині село Зорянської сільської ради Рівненського району Рівненської області.

Чорторійських із зібрання “Західньо-руські акти” Російської національної бібліотеки у Санкт-Петербурзі, матеріали які хронологічно охоплюють період із 1528 по 1561 рік. Ці документи введені до наукового обігу істориками Андрієм Блануцею та Дмитром Ващуком [5]. Князі Чорторійські у документальному вимірі залишили багато документів, які нині розпоршені у архівах і бібліотеках різних країн: Росії, Польщі, Литви, Білорусі та України.

Документи № 1, 4, 6, 7, 9 стосуються суперечки між луцьким старостою князем Федором Чорторійським (лише № 1) та земським підскарбієм, маршалком та писарем Великого князівства Литовського Богушем Боговитиновичем, а інші документи як продовження суперечки між його сином князем Іваном Федоровичем Чорторійським, з одного боку, та Київським воєводою князем Фрідріхом Глібовичем Пронським, з другого боку, стосовно однієї теми:

- незаконного будівництва князями Чорторійськими замку на Білівському городищі;
- насипання греблі на річці Стублі й утворення нового ставу навпроти новозбудованого містечка Білгорода, в результаті цього було затоплено сінокоси та посіви вівса на землях Жуківського замку;
- будівництва нової дороги на землях Жуківського замку;
- незаконного вилову риби у Жуківському ставу біля села Білева та у Кривицькому ставу біля Жуківського замку ченцями Пересопницького монастиря (тут вперше згадується статус керівника пересопницької обителі – архімандрит. – авт.) [8, с. 78].

Документ № 8 (квит від 6.11.1948 р.) містить відомості про сплату сребщини [11, с. 93–95] з волинських маєтків Шибського, Клевани, Білгорода, Шеплі та Корелич до господарського скарбу 35 кіп і 55 грошів литовських. Це досить поважна сума станом на середину XVI ст.

Документ № 11 засвідчує документально, як князь Іван Чорторійський реалізував аграрну реформу, закріплену в “Уставі на волоки” [13, с. 100]. Про це свідчить квит королівського мірчого Казимира Ледницького від 3.08.1561 року про отримання ним 60-ти кіп грошей литовських від князя Чорторійського за виконані заміри у маєтках Клевани, Білев та навколишніх селах.

Отже, нас цікавить локалізація поселень Білгорода і Білева. Щодо будівництва нового замку читаємо у документі № 1 від 4.03.1528 р. “жалівся нам ...на старосту луцького князя Федора Михайловича Чорторійського, що він на городищі Білеве, нижче ставу і села Білева, замок собі збудував. А городище Білево, з тим селом Білево, здавна належало до двору нашого Жуківського, яке отримано від двору нашого Луцького під назвою

Жуків” [7, с. 70]. Відомо, що Сігізмунд I надав у володіння 19.11.1516 року князю Богушу Боговитиновичу замок Жуків з селами Білів, Новий Став та Гуменники [5, с. 9].

Але, князь Чорторійський, пояснював свою правоту тим, що “городище є власність його монастиря, а не Білева, і ніколи до того села не належало...”. Він не претендував на село Білів, а лише на Білівське городище, яке справді “з века” належало до Пересопницького монастиря [7, с. 70]. На ньому він збудував замок та коло нього “осадив” містечко з Святотроїцькою церквою [5, с. 9]. Новозбудоване містечко отримало назву Білгород. У документі № 1 за 1528 рік ще назва “Білгород” не вживається, а в документі № 4 від лютого 1548 року (договір, написаний у Клевани) маємо тут назви “маєток Білогородський” [8, с. 78], у № 6 від 30 червня 1548 року (договір написаний у Білгороді) маємо назви “містечка Білогородського”, “маєток Білгород”, “містечка і замку Білогородського”, “написано у Білгороді” [9, с. 82–85]. Документ № 7 від 30 червня 1548 р. (договір князя Пронського, написаний у Жукові) маємо назви “замку і містечка Білогородського”, “маєток Білгород”, “замок Білогородський”, “маєтку Білогородського”, “міста Білогородського” [10, с. 86–92]. Документ № 9 від 24 грудня 1554 р. (лист польського короля Сігізмунда II Августа до князя Пронського) маємо назву “маєток Білогородський” [12, с. 95–96]. Вищезгадані документи свідчать про те, що замок, містечко, місто, маєток Білгород був власністю князів Чорторійських і належав до Клеванського замку.

У цих же документах маємо відомості про інше поселення під назвою “село Білев”, яке належало Богушу Боговитиновичу з 1516 року. У 1544 році дочка Богуша Федора вийшла заміж за київського воєводу Фрідріха Пронського і як придане внесла Жуківську волость (сюди належало село Білев) у дім Пронських [6]. Управителем села Білев від Жуківського замку призначений князем Пронським боярин Офанас Рожка [9, с. 82].

Точасне розмежування містечка Білгорода і села Білева добре простежується на карті 1922 року (див. рис. № 1). На нашу думку, таке розмежування цих поселень було лиш у XVI ст., бо на карті 1613 року (див. рис. № 2) позначене містечко під назвою “Белев”, а не “Білгород”.

Вищезазначені документи проливають світло на ставкове господарство на річці Стублі у зазначений період. На території довжиною 5–6 км, від села Пересопниця до села Голишева було 4 стави: Кривицький біля стін Жуківського замку, Білогородський між Пересопницею та Білгородом, Жуківський між замком Білгородом та селом Білево та Голишівський.

Цікаво, що у документах немає жодної згадки про село Жуків Старий (суч. Старожуків. – М. Ф.), яке було розташоване на лівому березі річки Стубли навпроти села Білева та містечка Білгорода. У документі № 7 написано “... І тим ставом затопив немало поля і сінокосу нашого Жуківського, проложив нову дорогу до тієї греблі...” [10, с. 87]. Нова гребля була збудована навпроти замку Білгорода через річку Стублу на землі села Жукова Старого. Однак топонім “Жуків Старий” у наших документах жодного разу не згадано. А навпаки: “...так і нижньому Голишівському [ставу] нижче нашої границі, яка ділить Жуків з Голишевим... [10, с. 91]”. Тут видно межі єдиного поселення містечка та села Жукова, яке у подальшому виокремилось від містечка і дістало назву Жуків Старий. Цю нову назву поселення можна знайти у актах від 1570 р. [1] та 1578 р. [2].

Нова дорога через греблю у напрямку до містечка Олики (“яка дорога іде від замку пана воеводи віленського Олицького до його маєтку Білгорода на став і греблю того маєтку його Білогородського...” [9, с. 96]), проходила через землі Жуківського маєтку. Така дорога ще проглядається на карті Шишкіна за 1867 рік (див. карту). Але на карті польського відомства за 1922 рік уже ця дорога відсутня. Нова дорога прокладена біля берега Стубли і її притоки Стубелки (див. карту 1922 р.).

Будівництво ставків давало прибуток не лише рибою. Для облаштування ставка у відповідному місці будували міст через річку з шлюзами та робили пересип-дорогу з одного берега на інший. Це – гребля. На греблі будували водяний колісний млин. “...став наш Жуківський біля села Білівського... на якому на греблі мито “звечистое” коловоротне було і млин, з якого мито та половина прибутку з млина належала замку нашому Жукову, а інша половина мита та прибутку з млина надходило на Пересопницький монастир...” [6, с. 84]. Ще такі греблі відомі у Клевані, містечку Білгороді, Пересопниці, містечку Жукові. У Пересопниці гребля знаходилася на річці Омелянці між селом та урочищем Мигор. Тут гроші або “погребельне” брали ченці з монастиря Пречистої Богородиці [15, с. 16]. Плата за переїзд возом через греблю коштувала 1 грош [14, с. 139]. Отже, “погребельне” було досить вагомим доходом для власників гребель.

Як вище ми згадували, на кожній греблі знаходився водяний млин, який платив податок власнику “мірку з млина”. Такий млин знаходився на греблі Жуківського ставу у селі Біліві [9, с. 82]. У документах відсутні відомості про млин на новій греблі біля містечка Білгорода.

Про назву поселення. У другій половині XVI ст. назва “містечко Білгород” зникає з документів, а появляється назва “містечко Білев”. У закладній клеванського князя Юрія Чорторійського від 5 квітня 1583 року, виданій пану Валентію Понятовському і його дружині Марині Тишкевичівні Звіровні на маєток Диків (сусіднє село біля Білева. – авт.), згадано містечко Белев, як власність Клеванського замку “...і в тій же сумі пенезей заставили були маєток, містечко Белев, роком певним, починаючи від дня Святого Петра...” [3].

На нашу думку, заміна назви “містечко Білгород” на “містечко Белев” відбулася з ініціативи князів Чорторійських з часу придбання у їхню власність села Білева. З часу, коли став єдиний власник і містечка і села, ділити ці поселення стало недоцільно. Назва “Белев” відома з 1516 року, а назва “Білгород” з 1548 року і є похідною від Білева. Одже, до містечка прижилася старіша назва – Білев (польською від 1613 року – Bielów. – авт.).

Однак, документ від 1596 року згадує “село Белев” [4], а не містечко. Може це помилка писаря, а найбільш ймовірно, що містечко і село побутували разом під тією ж назвою до кінця XVIII ст.

Висновки. Здійснено джерелознавчий аналіз опублікованих у книзі “Князі Чорторійські: документи і матеріали XVI–XVII ст.” документів під № 1, 4, 6–9, 11. За Д. Вашуком вищеназвані документи можна розділити на такі типологічні групи:

- 1) публічно-правові джерела:
 - а) Листи нагадувальні: № 1, 9;
 - б) Квити: № 11.
- 2) приватно-правового джерела:
 - а). Договори: № 4, 6, 7.

Виявлено територіальні межі містечка Білгорода та села Білева, належності їх до замків та обсяг їхньої власності:

1. Містечко Білгород та його межі. На городищі знаходився замок, а під городищем “место осаджоне” [10, с. 86] з церквою Святої Трійці [5, с. 9]. Межа містечка Білгорода простягнулася до рова. Нині це вулиця Т. Шевченка, тут під дорогою знаходиться труба для стічних вод. Далі починається куток Застав’я, яке належало до села Білева. Містечком керував війт. “...а на жнива не вийшов, тоді мій війт Білівський...” [3]. Очевидно, раз був війт, то була і Білівська волость, тобто сільські поселення, які належали до замку Білева. Це села Білів і Диків та великий земельний масив на південний схід від Білева до нинішніх Білівських хуторів. Засновники та власники містечка Білгорода – клеванські князі Чорторійські Федір та його сини – Олександр та Іван.

2. Село Білів та його межі. Центр села знаходився приблизно там, де нині розташована Білівська загальноосвітня середня школа. Межею був рів, як написано вище, сільський куток сьогодні носить назву “Застав’є”. Керівником села був боярин Офанас Рожка, призначений власником села князем Фрідріхом Пронським, власником Жуківського замку.

3. Сьогодні городище у Білеві має статус пам’ятки культурної спадщини національного значення.

Сучасні соціальні потреби призводять до культурних змін щодо використання пам’яток культурної спадщини національного значення. На її основі місцеві громади мають намір розвивати туризм. Стоїть питання про майбутню музефікацію городища.

1. Архивъ Юго-Западной Россіи издаваемый временною комиссією для разбора древних актовъ 25, ф. 25, оп. 1, спр. 18, арк. 174–175. 2. Архивъ Юго-Западной Россіи издаваемый временною комиссією для разбора древних актовъ. – Ч. 6. – Т. 1. – С. 161. 3. Архивъ Юго-Западной Россіи издаваемый временною комиссією для разбора древних актовъ. – Ч. 3.– т. 1, с. 115, 125. 4. Архивъ Юго-Западной Россіи издаваемый временною комиссією для разбора древних актовъ. – Ч. 6, т. 1, с. 132–133. 5. Князі Чорторійські: документи і матеріали XVI–XVII ст. (із зібрання “Західно-руських актів” Російської національної бібліотеки) / Підготовка до друку Андрія Блануци, Дмитра Вацука. – К.: Інститут історії України НАН України, 2016. – 228 с. 6. Вікіпедія [Електронний ресурс]: [Федора Богушівна Боговитуна:]. – Режим доступу: <http://ar.rodovid.org/wk/%D8%AE%D8%A7%D8%B5:ChartInventory/764126> (дата звернення 30.02.2017). – Назва з екрана. 7. № 1. 1528, березня 4. Вільно. Лист великого князя литовського, польського короля Сигізмунда I Старого про створення комісії у складі князів Юрія Івановича Дубровицького, Василя Федоровича Четвертинського, Івана Андрійовича Полубенського та ін. для розгляду суперечки між луцьким старостою Федором Михайловичем Чорторійським та паном Боушем Боговитуновичем з приводу будівництва замку в урочищі Білеве / Князі Чорторійські: документи і матеріали XVI–XVII ст. (із зібрання “Західно-руських актів” Російської національної бібліотеки) / Підготовка до друку Андрія Блануци, Дмитра Вацука. – К.: Інститут історії України НАН України, 2016. – 228 с. 8. № 4. 1548, лютий. Клевань. Договір князя Івана Федоровича Чорторійського з воеводою київським князем Фрідріхом Глібовичем Пронським про те, щоб люди архімандрита Пересопницького монастиря, які належали Чорторійським, не ловили рибу в ставку Жуковському / Князі Чорторійські: документи і матеріали XVI–XVII ст. (із зібрання “Західно-руських актів” Російської національної бібліотеки) / Підготовка до друку Андрія Блануци, Дмитра Вацука. – К.: Інститут історії України НАН України, 2016. – 228 с. 9. № 6. 1548, червня 30. Білогородка. Договір князя Івана Федоровича Чорторійського із князем Фрідріхом Глібовичем Пронським про припинення суперечки стосовно ставків

Білівського та Жуковського, незаконного вилуви риби тощо. / Князі Чорторійські: документи і матеріали XVI–XVII ст. (із зібрання “Західно-руських актів” Російської національної бібліотеки) / Підготовка до друку Андрія Блануци, Дмитра Вацука. – К.: Інститут історії України НАН України, 2016. – 228 с. 10. № 7. 1548, червня 30. Жуково. Договір князя Фрідріха Глібовича Пронського, воеводи київського, із князем Іваном Федоровичем Чорторійським про полюбовне вирішення суперечки щодо замку Білівського та ставку на р. Стубла біля маєтку Жуковського; 11. № 8. 1548, листопада 6. Вільно. Квит господарського скарбника, ключника віленського Стефана Андрійовича Велковича щодо отримання ним серебичини за другу половину 1548 р. з волинських маєтків Шибського, Клевані, Білогородка, Шеплі та Кореличі, які належали князю Івану Федоровичу Чорторійському. / Князі Чорторійські: документи і матеріали XVI–XVII ст. (із зібрання “Західно-руських актів” Російської національної бібліотеки) / Підготовка до друку Андрія Блануци, Дмитра Вацука. – К.: Інститут історії України НАН України, 2016. – 228 с. 12. № 9. 1554, грудня 27. Вільно. Лист великого князя литовського, польського короля Сигізмунда II Августа київському воеводі, князю Фрідріху Глібовичу Пронському стосовно скарги князя Івана Федоровича Чорторійського про порушення домовленостей, згідно з якими дозволялось проїжджати дорогою через його маєток Жуковський та на збір мита / Князі Чорторійські: документи і матеріали XVI–XVII ст. (із зібрання “Західно-руських актів” Російської національної бібліотеки) / Підготовка до друку Андрія Блануци, Дмитра Вацука. – К.: Інститут історії України НАН України, 2016. – 228 с. 13. № 11. 1561, серпня 3. Клевань. Квит королівського мірника Казимира Ледницького про отримання ним 60-ти кіп грошей литовських від князя Івана Федоровича Чорторійського за здійснені заміри у маєтках Клевань, Білів та навколишніх селах / Князі Чорторійські: документи і матеріали XVI–XVII ст. (із зібрання “Західно-руських актів” Російської національної бібліотеки) / Підготовка до друку Андрія Блануци, Дмитра Вацука. – К.: Інститут історії України НАН України, 2016. – 228 с. 14. Пам’ятники, изданные Временной Комиссией для разбора древних актов. – К, 1859.– Т. 4 т. 4, отд. 2. – с. 129, 139, 189, 226. 15. Федоришин Микола. Історія монастиря у Пересопниці / Микола Федоришин. – Дрогобич: Коло.– 1916. – с. 32

References

1. Arkhyvъ Yuho-Zapadnoi Rossiy yzdavaemyi vremennoiu komysseiі dlia razbora drevnykh aktovъ 25, f. 25, op.1, s pr. 18, ark. 174–175. 2. Arkhyvъ Yuho-Zapadnoi Rossiy yzdavaemyi vremennoiu komysseiі dlia razbora drevnykh aktovъ, ch. 6, T. 1, pp. 161. 3. Arkhyvъ Yuho-Zapadnoi Rossiy yzdavaemyi vremennoiu komysseiі dlia razbora drevnykh aktovъ, ch.3, t. 1, pp. 115, 125. 4. Arkhyvъ Yuho-Zapadnoi Rossiy yzdavaemyi vremennoiu komysseiі dlia razbora drevnykh aktovъ, ch. 6, t. 1, pp. 132, 133. 5. Kniazi Chortoryiski: dokumenty i materialy KhVI-XVII st. (iz zibrannia “Zakhidno-ruskykh aktiv” Rosiiskoi natsionalnoi biblioteki) / Pidhotovka do druku Andriia Blanutsy, Dmytra Vashchuka. (2016), Kiev, Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy,

228 pp. 6. Vikipediia, Fedora Bohushivna, available at: <http://ar.rodovid.org/wk/%D8%AE%D8%A7%D8%B5:ChartInventory>. 7. Lyst velykoho kniazia lytovskoho, polskoho korolia Syhizmunda I Staroho pro stvorennia komisii u skladi kniaziv Yuriiia Ivanovycha Dubrovitskoho, Vasyliia Fedorovycha Chetvertynskoho, Ivana Andriiovycha Polubenskoho ta in. dlia rozghliadu superechky mizh lutskym starostoiu Fedorom Mykhailovychem Chortoryiskym ta panom Bohushe Bohovytnovychem z pryvodu budivnytstva zamku v urochyschchi Bileve, No. 1, 1528, bereznia 4, Vilno, Kniazii Chortoryiski, dokumenty i materialy KhVI-XVII st. iz zibrannia "Zakhidno-ruskykh aktiv" (2016), Pidhotovka do druku Andriia Blanutsy, Dmytra Vashchuka, Kiev, Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy, 228 pp. 8. Dohovir kniazia Ivana Fedorovycha Chortoryiskoho z voievodoiu kyivskym kniazem Fridrikhom Hlibovychem Pronskym pro te, shchob liudy arkhimandryta Peresopnytskoho monastyria, yaki nalezhaly Chortoryiskym, ne lovyly rybu v stavku Zhukovskomu, No. 4, 1548, liutyi, Klevan. Kniazii Chortoryiski, dokumenty i materialy KhVI-XVII st. iz zibrannia "Zakhidno-ruskykh aktiv", (2016), Pidhotovka do druku Andriia Blanutsy, Dmytra Vashchuka, Kiev, Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy, 228 pp. 9. Dohovir kniazia Ivana Fedorovycha Chortoryiskoho iz kniazem Fridrikhom Hlibovychem Pronskym pro prypynennia superechky stosovno stavkiv Bilivskoho ta Zhukovskoho, nezakonnoho vylovu ryby toshcho, № 6, 1548, chervnia 30, Bilohorodka. Kniazii Chortoryiski, dokumenty i materialy KhVI-XVII st. iz zibrannia "Zakhidno-ruskykh aktiv", (2016), Pidhotovka do druku Andriia Blanutsy, Dmytra Vashchuka, Kiev, Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy, 228 pp. 10. Dohovir kniazia Fridrikha Hlibovycha Pronskoho, voievody kyivskoho, iz kniazem Ivanom Fedorovychem Chortoryiskym pro poliubovne vyrishennia superechky shchodo zamku Bilivskoho ta stavku na r. Stubla bilia maietku Zhukovskoho, No. 7, 1548, chervnia 30, Zhukovo,

Kniazii Chortoryiski, dokumenty i materialy KhVI-XVII st. iz zibrannia "Zakhidno-ruskykh aktiv", (2016), Rosiiskoi natsionalnoi biblioteki), Dmytra Vashchuka, Kiev, Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy, 228 pp. 11. Kvyt hospodarskoho skarbnyka, kliuchnyka vilenskoho Stefana Andriiovycha Velkovycha shchodo otrymannia nym serebshehyny za druhu polovynu 1548 r. z volynskykh maietkiv Shybskoho, Klevani, Bilohorodka, Shepli ta Korelychi, yaki nalezhaly kniazii Ivanu Fedorovychu Chortoryiskomu, No. 8, 1548, lystopada 6, Vilno. Kniazii Chortoryiski, dokumenty i materialy VI-XVII st. iz zibrannia "Zakhidno-ruskykh aktiv", (2016), Pidhotovka do druku Andriia Blanutsy, Dmytra Vashchuka, Kiev, Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy, 228 pp. 12. Lyst velykoho kniazia lytovskoho, polskoho korolia Syhizmunda II Avhusta kyivskomu voievodi, kniazii Fridrikhu Hlibovychu Pronskomu stosovno skarhy kniazia Ivana Fedorovycha Chortoryiskoho pro porushennia domovlenosti, zghidno z yakymy dozvolialos proizhdzhaty dorohoiu cherez yoho maietok Zhukovskiyi ta na zbir myta, No. 9, 1554, hrudnia 27, Vilno. Kniazii Chortoryiski, dokumenty i materialy KhVI-XVII st. iz zibrannia "Zakhidno-ruskykh aktiv", (2016), Pidhotovka do druku Andriia Blanutsy, Dmytra Vashchuka, Kiev, Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy, 228 pp. 13. Kvyt korolivskoho mirnyka Kazymyra Lednytskoho pro otrymannia nym 60-ty kip hroshei lytovskykh vid kniazia Ivana Fedorovycha Chortoryiskoho za zdiisneni zamiry u maietkakh Klevan, Biliv ta navkolyshnikh selakh, No. 11, 1561, serpnia 3, Klevan. Kniazii Chortoryiski, dokumenty i materialy XVI-XVII st. (iz zibrannia "Zakhidno-ruskykh aktiv", (2016), Pidhotovka do druku Andriia Blanutsy, Dmytra Vashchuka, Kiev, Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy, 228 pp. 14. Pamiatnyky, yzdannyye Vremennoi Komysseyi dlia razbora drevnykh aktov, (1859), Kiev, t.4, otd. 2, pp. 129,139, 189, 226. 15. Fedoryshyn M. (2016), History monastery in Peresopnytsa, Drohobych, Kolo, 32 pp.